
MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

REGELGEVING INZAKE BEMIDDELING IN DE STRAFRECHTELIJKE CONTEXT EEN DOOS VAN PANDORA ?

LEO VAN GARSSE*

Verwettelijking: het einde van de marginaliteit?

In haar beleidsverklaring¹ liet minister Onkelinx geen twijfel bestaan over haar intentie de buitengerechtelijke conflictbehandeling te bevorderen. In het bijzonder beloofde ze een bijdrage in het duidelijker omschrijven van de mogelijkheden tot alternatieve manieren om conflicten te regelen, in het bijzonder dan via bemiddeling.

Met de wet van 21 februari '05 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling werd dit voornemen in praktijk gebracht voor alle burgerlijke aangelegenheden, met uitdrukkelijke uitsluiting van conflicten rakend aan de openbare orde. Hierdoor werden partijen betrokken bij een misdrijf voor bemiddeling uitgesloten.

Met betrekking tot strafzaken werd nochtans reeds in '94 bij art. 216 ter SV de 'Bemiddeling in Strafzaken' ingevoerd als modaliteit tot verval van strafvordering in dossiers van veeleer bescheiden vormen van criminaliteit.

Met de wet van 22 juni 2005² werd het toepassingsgebied van bemiddeling in de strafrechtelijke context radicaal verruimd tot alle delicten en alle fasen van het strafrechtelijk optreden. De wetgever komt hiermee grotendeels tegemoet aan de desbetreffende aanbeveling van de Raad van Europa³. Tevens honoreerde deze wet de

ervaringen die in België sinds '93 werden opgedaan binnen de praktijk van de zgn. "herstelbemiddeling", waarvoor aan Waalse kant de v.z.w. Médiante, in Vlaanderen de v.z.w. Suggnomè instaat.⁴

Het ziet er dus naar uit dat bemiddeling, ook op het strafrechtelijke domeinen, met deze wet de fase van het experiment definitief achter zich laat en kan uitgroeien tot een brede, veralgemeende praktijk van constructieve participatie van de burgers in het gerechtelijk besluitvormingsproces.

Voor de voorvechters van een herstelrechtelijke benadering is dit op zich uitstekend nieuws. Hiermee immers wordt tegemoet gekomen aan een kritiek die al dateert van het priilste begin van de herstelbemiddelingspraktijk, als zou dit aantrekkelijk aanbod vanwege zijn nog experimenteel, exemplarisch karakter, rechtsongelijkheid genereren. Inderdaad: het dossier dat in deze fase toevallig voor toepassing van de bemiddeling werd uitgekozen werd voorwerp van een veel grotere aandacht en investering dan een soortgelijke zaak die ergens in de stapel van af te handelen zaken was blijven zitten.

In dit verband werden in het verleden overigens kritische vragen gesteld bij de wijze van selectie van de dossiers. De kritiek betrof in het bijzonder de rol van het openbaar ministerie hierbij.

Inderdaad, waar de herstelbemiddeling uitdrukkelijk geen enkele procedure consequentie inhoudt, lijkt het in de geest van het aanbod moeilijk te verantwoorden dat het parket haar opportuniteitsoverweging inzake vervolging zou combineren met een soortgelijke opportuniteitsoverweging inzake bemiddeling.

Aan beide problemen wordt in de nieuwe wet tegemoet gekomen. Artikel 2 gooit de toelichting tot de bemiddeling radicaal open: Elke persoon die "een direct belang heeft in het kader van een gerechtelijke procedure" kan op de bemiddelingsdienst een beroep doen. De Memorie van Toelichting verduidelijkt dat het hier

---

* Medewerker VZW Suggnomè, Forum voor Herstelrecht en Bemiddeling.

1 Algemene beleidsnota minister van Justitie, *Parl. St. Kamer* 2003-04, nr. 51-325/16, p.22.

2 Wet tot invoering van bepalingen inzake de bemiddeling in de voorafgaandelijke Titel van het Wetboek van Strafvordering en in het Wetboek van Strafvordering, *B.S.* 270705.

3 Raad van Europa, R.99 (19) inzake bemiddeling in de strafrechtelijke context.

4 L. VAN GARSSE, 'Wetgevend initiatief inzake een breed bemiddelingsaanbod in de strafrechtelijke context. Enkele indrukken op het terrein.' *Panopticon*, 2005, 3, p.72-78.

inderdaad gaat om een brede, zij het geen onbeperkte toegang tot de vraag naar bemiddeling. De intentie van de wetgever is wel degelijk ruimer te gaan dan de personen die in de strafprocedure een wettelijk bepaald statuut hebben.⁵

Anderzijds krijgt de magistratuur in art.6 de opdracht erop toe te zien dat partijen in een gerechtelijke procedure de mogelijkheid van bemiddeling kennen, al wordt niet uitgesloten dat zij in specifieke dossiers deze mogelijkheid aan partijen ook actief, maar vrijblijvend voorstellen.⁶ Belangrijk is hier de verenging tot "partijen betrokken in een gerechtelijke procedure", opdat de informatieverplichting vanwege de magistratuur niet onbegrensd zou zijn.

Een haalbare kaart ?

Toch was tijdens de parlementaire bespreking⁷ precies deze brede toegang tot bemiddeling aanleiding tot scherpe kritiek. De heer Van Parys nam hierbij het voortouw met een pleidooi tegen de "ondraaglijke draagwijdte" van de tekst, die hierdoor wel aanleiding moest geven tot "ongelukken". Ondermeer achtte hij het ongepast dat de tekst bemiddeling mogelijk maakt in alle, dus ook in de meest gruwelijke feiten. Verder vreesde hij dat zowat iedereen zou kunnen claimen een "direct belang" te hebben in de zaak en dus om bemiddeling zou gaan verzoeken. Hij vreesde dat de motieven hiertoe niet steeds zuiver zouden zijn en de bemiddeling zou misbruikt worden tot vertraging van de procedure, tot het verkrijgen van bepaalde informatie of om het dossier in deze of gene richting te beïnvloeden. Hij pleitte voor een grotere rol van het parket, analoog met deze in Bemiddeling in Strafzaken.

5 Memorie van Toelichting, onder het punt 2.2..

6 Volledigheidshalve signaleren we dat in hetzelfde art.6 voorbehoud wordt gemaakt voor de toepassing van art.216 ter: in de bemiddeling in Strafzaken houdt de parketmagistraat bij de toeleiding van de dossiers dus zijn exclusieve selectiebevoegdheid.

7 Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, DOC.51 1562/003

Werd met het bemiddelingsaanbod nu inderdaad een "doos van Pandora" geopend ?

Moet men zich voorbereiden op een stortvloed van aanvragen in de meest verscheiden dossiers en vanuit de meest onverwachte hoeken ? Hoeveel bemiddelaars zal men dan wel nodig hebben, en, wat méér is, wie zal dat betalen ?

De hypothesen hierover gingen de voorbije jaren diverse richtingen uit. Velen vreesden dat de herstelbemiddeling, vanwege zijn zeer arbeidsintensief karakter, zich wellicht nooit uit het exemplarische zou weten los te maken. De hiertoe vereiste maatschappelijke investering zou gewoon te groot zijn. Anderzijds, en geheel een andere richting uit, werd door sommigen al jaren geopperd dat de behoefte aan bemiddeling, hoewel in de bevolking klaarblijkelijk niet geheel afwezig, uiteindelijk toch maar een zaak van hoge uitzonderingen zou blijken te zijn. Volgens deze hypothese zou de herstelbemiddeling zich ontpoppen tot een misschien wel haalbare, maar uiteindelijk toch erg elitaire bedoening.

In heel zijn streven naar veralgemening zijn beide onderling tegenstrijdige hypothesen de vzw Suggnomè blijven achtervolgen.

Het aanbod van bemiddeling kon in elk nieuw arrondissement bij de partijen rekenen op een relatief hoog aantal geïnteresseerden, maar de cijfers waren té beperkt en het aanbod té selectief om enige sluitende conclusie toe te laten.

De noodzakelijke evolutie leek deze te zijn van een experimenteel naar een lineair aanbod. Maar wat moest men zich hierbij voorstellen? Dienden de subsidiërende overheid én de bemiddelaar zich in elk arrondissement te verwachten aan een lawine van bemiddelingsaanvragen? Zou de bemiddelingsmethode onder de druk van het getal niet afsterven tot een geheel routine-matige vorm van "schade-regeling"? Of zou de herstelrechtelijke olifant uiteindelijk een muis baren, met op jaarbasis slechts een paar beloftevolle communicatieprocessen tussen daders en slachtoffers, zonder impact op het geheel van de strafrechtelijke besluitvormingscultuur?

De praktijk op onderzoek.

Gesteund door de arrondissementale stuurgroep en in overleg met het parket te Dendermonde deed de herstellbemiddelaar in 2002 een eerste, meer gerichte toetsing naar de gevolgen van dat 'lineair aanbod'.⁸ Eenmalig vertrok in alle te dagen dossiers met een bekennde dader en een gekend slachtoffer vanuit het parket een vrijblijvend aanbod tot bemiddeling. Het initiatief tot contactname met de dienst diende hierbij door de partijen zelf genomen. Hiermee werd even doelbewust afstand gedaan van de actieve contactname door de bemiddelaar, eigen aan de momenteel nog steeds gangbare praktijk.

Ondanks deze drempel bleek een overgrote meerderheid van de aangeschreven partijen initieel op het bemiddelingaanbod in te gaan. De vrees dat een minder actief aanbod de interesse voor de bemiddeling dadelijk zou doen wegdeemsteren, bleek hiermee alvast tegengesproken. Opnieuw echter liet deze eenmalige steekproef geen enkele, meer verregaande conclusie toe.

Begin 2004 deed zich echter de gelegenheid voor deze toetsing verder te zetten. In overleg met de subsidiërende overheid verkreeg Suggnomè de mogelijkheid tijdelijk een beperkt onderzoek uit te voeren met de bedoeling de implicaties van een veralgemeend aanbod verder onder de loep te nemen.

Het arrondissement Dendermonde betreft een middelgroot, en relatief "zwaar" arrondissement. Het leek daarom verantwoord de toetsing opnieuw hier uit te voeren. Tegelijk kon men met een beperkter neven-onderzoek in Tongeren althans voor een deel van de onderzoeksvraagstelling voorzien in een zekere 'controle'.

Voorafgaandelijk werd de medewerking verkregen van beide plaatselijke parketten én van het parket-generaal. Hierdoor werd de onderzoeksters tijdens de periode van hun toetsing zicht

gegarandeerd op - in principe - alle 'te dagen' dossiers. Tegelijk werd binnen Suggnomè een beperkte werkgroep geïnstalleerd om één en ander in goede banen te leiden. Hierin was de plaatselijke stuurgroep vertegenwoordigd en ook de beide plaatselijke bemiddelaars, die met dit experiment onvermijdelijk een serieuze bijkomende werklast op zich zagen afkomen.

A. DE VRAAGSTELLING;

Deze was drievoudig:

Een eerste vraag betrof deze naar de *VIRTUELE CASELOAD*, gedefinieerd als *de proportionele hoeveelheid, binnen het geheel van het pakket van 'te dagen' zaken, van dossiers die voldeden aan het beperkte aantal elementaire selectiecriteria.*

Met deze criteria werd vooral bedoeld op de gekende, bekennde dader én het gekende slachtoffer. De redenering was dat, ook binnen een lineair aanbod, een vrijblijvend aanbod van bemiddeling enkel in deze dossiers relevantie kon hebben.

Delicater was de vraag naar de *FEITELIJKE CASELOAD*, gedefinieerd als *de proportionele hoeveelheid van de dossiers waarin de partijen, eens het aanbod gekregen, hierin ook geïnteresseerd bleken te zijn.*

Om in deze fase te ontsnappen aan slopende, methodologische discussies over de operationalisering werd ervoor gekozen zonder meer terug te vallen op de werkwijze die eertijds, in 2002, ook al bij de eerste toetsing werd gebruikt.

"Geïnteresseerd" was de partij die telefonisch of schriftelijk reageerde op de standaardbrieven van het parket en de bemiddelingsdienst.

Een derde vraag betrof de implicaties van een lineair aanbod op de inhoud en organisatie van de bemiddelingspraktijk.

Achtergrond van deze vraagstelling was de reeds eerder gesignaleerde vrees van de bemiddelaars dat een veralgemeend, méér gestandaardiseerd aanbod zich onmiddellijk zou vertalen in een overlast aan werk en een afbraak van de kwaliteit.

⁸ Suggnomè, jaarverslag 2002 p. 110 - 119.

Zie ook: E. GOOSSENS, "Definitief verslag experiment caseload Dendermonde", onuitg., juni 2002.

B. ENKELE METHODISCHE BEPERKINGEN:

Het ligt niet in onze bedoeling in deze korte bijdrage een volledige uiteenzetting te geven inzake de gehanteerde methode. Evenmin kunnen we tot in detail ingaan op alle bekomen gegevens. We verwijzen hiervoor naar de uitgebreide rapportage van beide onderzoeksters.⁹ We beperken ons in deze bijdrage tot de grote krachtlijnen, die o.i. van betekenis kunnen zijn waarbij het nu wettelijk vooropgestelde aanbod in de toekomst verder zal worden geoperationaaliseerd. Voor het goede begrip hiervan dient vooraf toch gewezen op enkele methodische beperkingen.

Het accent bij dit onderzoek lag duidelijk op het arrondissement Dendermonde.

De Tongerse bijdrage beperkte zich tot een antwoord op de eerste en in mindere mate ook op de derde vraag.

Een tweede beperking betreft de aard van de onderzochte steekproef. We kunnen niet zeggen dat we écht zicht kregen op alle te dagen dossiers. Een beperkt aantal dossiers uit gerechtelijk onderzoek bleek te ontsnappen, vooral déze dan waarin de verdachte voorlopig gehecht was en rechtstreeks werd gedagvaard. Kwantitatief is dit wellicht niet eens zo belangrijk. Kwalitatief is het dat wel, omdat, binnen de actueel gangbare praktijk in de meeste arrondissementen, de onderzoeksrechters precies in dit soort, overwegend zware, dossiers geneigd zijn naar herstelbemiddeling te verwijzen.

We signaleren dat met het criterium "te dagen", elke interferentie met de praktijk van de Bemiddeling in Strafzaken (art. 216 ter SV) of met de toepassing van de minnelijke schikking (art. 216 bis SV) werd uitgesloten.

Een derde opmerking betreft de onvermijdelijke beperktheid van de onderzoeksperiode die grosso modo zowat een half jaar besloeg, inclusief de periode van het gerechtelijk verlof.

⁹ I. VERBEKE en A. SCHRUIERS, *Onderzoek naar een veralgemeend aanbod in de arrondissementen Dendermonde en Tongeren*, Onuitg. Eindrapport, Suggnomè, dec. 2004.

C. DE 'VIRTUELE CASE-LOAD':

Met dit alles mag de hele oefening nu ook wel niet worden onderschat:

Voor beide arrondissementen samen werden ruim 1250 te dagen dossiers onder de loep genomen. Hiermee mag worden gesteld dat, tijdens de onderzoeksperiode, in beide arrondissementen verreweg het grootste deel van de 'te dagen' in het vizier werd genomen.

Om hieruit voor bemiddeling de 'virtuele caseload' te trekken, werden ze getoetst op een aantal 'absolute' criteria die we hierboven reeds hebben vermeld. Om het geheel toch realistisch te houden, werden ze aangevuld met enkele 'afgeleide' of 'haalbaarheids'-criteria¹⁰. Ook voormalige zaken uit de strafbemiddeling of uit minnelijke schikking werden geweerd: het leek de onderzoekers, uitzonderlijke situaties niet te na gesproken, eerder niet aangewezen het bemiddelingsproces of het aflopen ervan, met een andere bemiddelaar opnieuw te willen opstarten.

Uit dit alles kwam naar voren dat in beide arrondissementen ruim één op zes van de te dagen dossiers voor een aanbod van herstelbemiddeling in aanmerking komt.

Aan elk van de partijen, betrokken in de geselecteerde dossiers, werd¹¹ vervolgens door het parket een brief gestuurd waarin de mogelijkheid tot bemiddeling beknopt en vrijblijvend werd voorgesteld.

D. VAN 'VIRTUELE' NAAR 'EFFECTIEVE' CASE-LOAD:

Analoog met de eerste toetsing in 2002 werd in ruim 70 % van de dossiers op dit eerste bemiddelingsaanbod gereageerd.

¹⁰ Bedoeld zijn o.m. de praktische onbereikbaarheid van één van de partijen of de taalkundige beperkingen van de bemiddelaars.

¹¹ Enkel te Dendermonde. Het ging hier om, in absolute cijfers, 126 dossiers met in totaal 380 betrokken partijen.

DE BLIK OP DE DOSSIERS:

In 17 % van deze dossiers bleken daders en slachtoffers¹² zich meteen aan de mogelijkheid tot herstelbemiddeling te interesseren en kon er dus meteen worden opgestart.

In 54 % van de zaken reageerde slechts één betrokkene, een feit waarvan een standaardbrief van de bemiddelingsdienst ook de andere partij en op de hoogte bracht.

Dit levert een verbazend hoog aantal bijkomende positieve reacties op, en wel op zowat 30 % van de verzonden brieven.

Herkenbaar voor elke bemiddelaar zijn allicht nog de enkele bijkomende positieve reacties op de afsluitingsbrief, dan komen we tot de slotsom dat in ruim één derde van de dossiers waarin een aanbod werd gedaan, een bemiddeling ook effectief kon worden opgestart.

In termen van de onderzoeksvraag: de effectieve caseload bedraagt ongeveer 35 % van de virtuele.

DE BLIK OP DE PARTIJEN:

Van de door het parket aangeschreven partijen reageert 37 %, waarvan, in absolute cijfers, een meerderheid slachtoffers.

Bij nader toezien blijken slachtoffers (met 36 %) en daders (met 40 %) algemeen genomen ongeveer even sterk tot reactie geneigd.

Geruststellend is het feit dat de groep reagerende partijen inzake strafrechtelijke kwalificaties proportioneel nauwelijks verschillen laat zien. Dit geldt zowel tussen daders en slachtoffers als in relatie tot het pakket dossiers binnen de virtuele caseload. Hieruit kunnen we voorzichtig afleiden dat het bemiddelingsaanbod ongeveer in elke aanwezige delictcategorie evenveel inte-

resse opwekt, en dit zowel aan dader- als aan slachtofferkant.¹³

Een derde van de partijen reageert positief na ontvangst van het tweede "aanbod"¹⁴ in de brief van de bemiddelingsdienst, waaronder opnieuw ongeveer evenveel daders als slachtoffers. Het is in zekere zin geruststellend dat in deze fase ook een relatief hoog aantal uitdrukkelijk negatieve reacties wordt genoteerd, hetgeen erop wijst dat gevreesde druk van dit tweede schrijven toch niet moet overschat worden.

In totaal reageerden uiteindelijk 58 % van de aangeschreven partijen op het bemiddelingsaanbod.

In een kleine minderheid van de gevallen was de reactie negatief, en dit kwam - opnieuw - ongeveer evenveel voor bij slachtoffers als bij daders.

E. IMPACT OP DE BEMIDDELINGSPRAKTIJK

Aan de derde vraag werd met dit korte onderzoek nauwelijks toegekomen. Uiteindelijk bleef de neerslag hiervan beperkt tot een rapportage van een reeks vaststellingen en indrukken van de bemiddelingspraktijk in confrontatie met het veralgemeend aanbod.

Het valt echter niet te ontkennen: een veralgemening van het bemiddelaarsaanbod blijkt de werklast van de herstelbemiddelaars de hoogte in te jagen. De Dendermondse herstelbemiddelaar schatte dat één en ander op jaarbasis zou neerkomen op ruim een verdrievoudiging van het aantal te behandelen dossiers.

Evenmin valt te ontkennen dat kwantiteit en kwaliteit elkaar niet zonder meer verdragen. De bemiddelaars signaleerden tijdens de onderzoeksperiode de neiging tot een méér resultaat-

¹² In dossiers met meerdere betrokken daders en slachtoffers kan van onderlinge communicatie en bemiddeling ook sprake zijn wanneer ten minste één dader en één slachtoffer hieraan wenst mee te werken.

¹³ De eerlijkheid gebiedt ons echter te signaleren dat we hierbij, in absolute cijfers, voor sommige kwalificaties soms over zeer kleine aantallen spreken. Laten we dus voorzichtig blijven met té verregaande besluiten. Niettemin en ontegensprekelijk betreft het hier een zeer bemoedigende vaststelling.

¹⁴ Het woord "aanbod" is overtrokken: het gaat om niet méér dan de mededeling dat in het dossier een andere partij interesse betoont.

gerichte aanpak, een afname van het aantal gezamenlijke gesprekken en een uitgesproken proportionele afname van het aantal bereikte overeenkomsten. Men signaleert ook de eigen onwennigheid in de confrontatie met een grote hoeveelheid relatief lichte dossiers, waarop de voldragen herstelbemiddeling vaak moeilijk lijkt te passen.

Er dient zich in dit verband een noodzaak aan tot een hertekening van de interne organisatie van de bemiddelingsdiensten.

Nu worden die slechts bemand door bemiddelaars, allen opgeleid en in dienst genomen voor de toepassing in de concrete praktijk van een welbepaalde, gekoesterde, maar eerder arbeidsintensieve vorm van bemiddeling. Tegen de achtergrond hiervan situeert zich het project "Herstelbemiddeling" in zijn oorspronkelijke gerichtheid op de zwaardere strafrechtelijke dossiers.

Bij veralgemeend aanbod zal het aanbod naar rechtzoekenden toe noodgedwongen moeten worden gedoseerd, waarbij zich de behoefte aandient een methode te verfijnen om sneller te detecteren welk dossier welke investering van de bemiddelaar behoeft.

Verder waren de praktijkwerkers onder de indruk van de hoeveelheid structureel en administratief werk die de veralgemening met zich brengt. De vraag rijst of dit per definitie de opdracht hoort te blijven van de bemiddelaars. Een alternatieve oplossing lijkt gelegen in de idee de bemiddelingsdiensten te voorzien van iemand die voor deze uiterst belangrijke functie, in voortdurende samenwerking met zowel de bemiddelaars als de magistratuur, verantwoordelijkheid neemt.

Kort besluit

Met de wet van 22 juni '05 wordt de bemiddeling tussen daders en slachtoffers kortelings een veralgemeend aanbod, en dit in alle fasen van het strafrechtelijke optreden.

De beknopte toetsing die het voorbije jaar door medewerkers van de v.z.w. Suggnomè werd gemaakt, levert zowel het beleid als de praktijk

belangrijke kapstokken voor de uitvoering van deze wet.

Het onderzoek beperkte zich weliswaar tot de bemiddeling in de fase voorafgaand aan het vonnis.

Vooreerst werd herbevestigd dat de interesse van de bevolking in dit aanbod vrij groot is.

Men dient zich dus voor te bereiden op een forse toename van het aantal aanvragen.

Deze interesse lijkt in eenzelfde mate aanwezig bij daders en slachtoffers, en dit ongeacht de aard van de gepleegde feiten. Anderzijds blijken de eigen karakteristieken van de bemiddelingsmethode zélf dan weer behoorlijk selectief. Dit geldt in het bijzonder voor de erkenning door de dader van verantwoordelijkheid en, meer algemeen, de onvermijdelijke afhankelijkheid van de (vrije) keuze van de tegenpartij.

Met deze karakteristieken voor ogen lijkt het tegemoetkomen aan de vraag zeker niet onoverkomelijk. Bij extrapolatie van de onderzoeksbevindingen zou een radicale veralgemening van het aanbod zowat een verdrievoudiging van de actueel behandelde dossiers meebrengen, waarbij dan in zowat vijf procent van het totaal aantal 'te dagen' dossiers effectief aan bemiddeling zou worden gedaan. Een echte 'doos van Pandora' lijkt het dan ook niet meteen te zullen worden.

Hoewel de gevreesde zondvloed aan dossiers is uitgebleven, toch veroorzaakt het lineair aanbod een zo sterke toename dat een impact op de kwaliteit op de loer ligt. Als de bemiddelingsdiensten, met behoud van een kwaliteitsvol aanbod, voor een lineair aanbod willen instaan, dan wijzen de bekomen gegevens er niet op dat zulks volstrekt onhaalbaar zou zijn, maar dan wel mits een stevige herorganisatie van de bemiddelingsdiensten¹⁵ én een onvermijdelijke, maar niet onoverkomelijke uitbreiding aan mankracht en middelen.

¹⁵ We verwijzen naar ideeën over een 'getrapt' bemiddelingsaanbod, die reeds bij de eerste evaluatie van de herstelbemiddelingspraktijk werden geformuleerd.

Hierbij zouden zowel de praktijk als het beleid aandacht moeten hebben voor onderscheiden verantwoordelijkheden. De structurele implementatie van het bemiddelingsaanbod in het dagdagelijks arrondissementeel (para)-justitieel beleid lijkt een opdracht op zich, die niet per definitie samenvalt met deze van de bemiddelaar.

Het zou dan ook over de gehele lijn een gemiste kans zijn indien de uitvoeringsbesluiten op deze beloftevolle wetgeving niet verder zouden komen dan een in wezen projectmatige benadering, met verwaarlozing van de zo belangrijke structurele dimensie.

De door Suggnomè uitgevoerde toetsing verschaft in dit verband aan niemand een alibi.

Met de omvang van de vraag in het achterhoofd kan de bemiddelingspraktijk zich bezwaarlijk gaan koesteren in het verzorgen van topkwaliteit voor enkelingen. Omgekeerd laten de vaststellingen aan de overheid niet toe het veralgemeende bemiddelingsaanbod te reduceren tot een routineklus, tegenover dewelke de gerechtelijke instanties zich met grote afstandelijkheid kunnen opstellen.

Bij de uitvoering van deze wet zullen structurele verantwoordelijkheden en particuliere zorg en bekommernis elkaar dan ook moeten ontmoeten.

Laten we hopen dat de wetgever hierbij de creativiteit en de moed opbrengt de platgetreden paden te verlaten.

CRIMINOLOGIE EN STRAFRECHTSTHEORIE

HOGЕ BOMEN VANGEN VEEL WIND. HET DEBAT ROND DAVID GARLANDS *THE CULTURE OF CONTROL*

TOM DAEMS,*

Hoge bomen vangen veel wind. Het bekende spreekwoord past wonderwel bij *The Culture of Control* van David GARLAND. Met de publicatie van het boek in 2001 trapte GARLAND een groot-scheeps debat op gang en wekte hij heel wat reacties los die het hele spectrum van 'laaiend enthousiasme' over 'koele teleurstelling' tot 'lichte / zware ergernis' lijken te bestrijken. Naar aanleiding van de lancering van het boek vond in maart 2001 een bijeenkomst plaats aan de London School of Economics. Roger MATTHEWS (2002) merkt fijntjes op dat twee kampen zich aftekenden bij die gelegenheid. David DOWNES bevond zich in het kamp van de positivo's en schaarde zich volledig achter GARLANDS analyse. Nikolas ROSE zat in het andere kamp en stelde dat het boek hem kwaad maakte. Vervolgens leverde hij een beenharde kritiek af. MATTHEWS zelf was vooral teleurgesteld.

Vooraf moet toch opgemerkt worden dat GARLANDS laatste boek over het algemeen opnieuw met open armen ontvangen is geworden. Het merendeel van de besprekingen schaaft zich al dan niet volmondig achter zijn analyse (GILLIOM 2001; SARAT 2001; ZIMRING 2001; BAMMANN 2002; JONES 2002; LIPPENS 2002; REINER 2002; BRUNER 2003; HOGEEVEN 2003; VAN RULLER 2004). Dit neemt niet weg dat een aantal scherpe en terechte kritieken geformuleerd is bij het boek dat niet alleen van belang is voor een evaluatie van *The Culture of Control* als een alleenstaand werk, maar ook voor andere studies die in dezelfde traditie tot stand gekomen zijn. De prominente plaats die het boek in discussies over criminaliteit en bestraffing inneemt (en nog zal innemen) maakt het dus bijzonder interessant

---

* Aspirant van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen, Instituut voor Strafrecht, KULeuven